

YHTEISTYÖVARAINEN TURVALLISUUS

SDP:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen jaoston
raportti 16.02.2010

Sisällysluettelo

Saatesanat	4
Globalisaation aika.....	6
Laaja turvallisuus.....	8
Kehitys Suomen lähiympäristössä.....	9
Suomen maanpuolustuksen haasteet uudella vuosikymmenellä.....	12
Yhteistyövarainen turvallisuus.....	14
Vahva ja toimintakykyinen YK tavoitteena.....	16
Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustus-yhteistyö.....	18
Kehittyvä pohjoismainen puolustusyhteistyö.....	21
Nato nyt ja tulevaisuudessa.....	22
Kriisinhallinta tärkeä osa turvallisuuspolitiikkaa.....	26

Saatesanat

Uuden vaalikauden turvallisuuslinjauksia

Suomen turvallisuus perustuu yhä enemmän yhteistyöhön muiden kansakuntien ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Huolehdimme omastakin turvallisuudesta olemalla mukana kehityvässä puolustus- ja turvallisuusyhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Laajan turvallisuuden ajattelun mukaisesti olemme mukana kehitysyhteistyössä, kansainvälisessä kriisinhallinnassa, ydinaseiden leviämisen ehkäisyssä ja terrorismin torjunnassa.

Muutos kylmän sodan aikaiseen maailmaan on merkittävä. Sotien jälkeisessä, blokkien jakamassa Euroopassa pyrimme pysymään kaukana erityisesti sotilaallisesta yhteistyöstä tähdäten siihen, että hoidamme itse omat turvallisuustarpeemme. Nyt näemme omankin turvallisuuden kannalta mukanaolon monipuolisessa kansainvälisessä yhteistyössä paitsi hyödylliseksi niin välttämättömäksi. Yhteistyö puolustus- ja turvallisuusasioissa tapahtuu kolmella ulottuvuudella: Euroopan Unionin jäsenenä, voimakkaasti kehittyvässä pohjoismaisessa puolustusyhteistyössä ja käytännön läheisessä yhteistyössä Naton kanssa.

Merkittävin muutos asemassamme oli tulo Euroopan Unionin jäseneksi vuoden 1995 alusta. Unioni on myös turvallisuusyhteisö jäsenmailleen, mistä olemme olleet alusta lähtien tietoisia. Jäsenyys EU:ssa onkin vahvistanut Suomen turvallisuutta. Viime vuosina Unionissa on kehittynyt voimakkaasti puolustus- ja turvallisuuspolitiikka.

Puolustusmateriaalivirasto, nopean toiminnan joukot, turvakuut ja mahdollisuus ns. rakenneyhteistyöhön ovat kaikki asioita, jotka runsas kymmenen vuotta sitten näyttivät vielä aika kaukaisilta mahdollisuuksilta. Pienen alkuhaparoinnin jälkeen Suomen asemointi tässä yhteistyössä on kirkas: olem-

me mukana myös puolustus- ja turvallisuus-yhteistyössä ilman mitään varauksia. Nyt olisikin aika Suomen siirtyä aloitteellisiin puolustus- ja rakenne-yhteistyön kehittä-jien joukkoon.

Pohjoismaisessa puolustusyhteistyössä selvitysten kohteena on laaja kirjo asioita yhteisestä ilma- ja meritilan valvonnasta yhteisiin kalustohankintoihin ja osin yhteiseen koulutukseen. Ajattelun muutos kaikkien mukanaolevien pohjoismaiden kesken on dramaattinen takavuosikymmeniin verrattuna. Suomen kannalta tässä yhteistyössä on vaikea nähdä mitään muuta kuin voitettavaa.

Nato -yhteistyömme on käytännönläheistä ja ei-dramaattista. Rauhankumppanuus on avannut omien toimintojemme kansain-välisen vertailtavuuden ja laadun kehittämisen sekä vahvan osallistumisen Nato-johtoisiin kriisinhallinta-operaatioihin. Tiiviskään yhteistyö ei edellytä sotilasliiton jäsenyyttä kuten tämä raportti osoittaa.

Nyt käsillä oleva raportti päivittää turvallisuusmuutosta ja ensi vaalikauden turvallisuuspolitiikan haasteita. Se toivottavasti käynnistää laajan keskustelun sosialidemokraattisen liikkeen sisällä ja johtaa demokraattiseen kannanmuodostukseen puoluekokouksessa.

Kiitän Sdp:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen jaoston jäseniä sekä lukuisia ulkopuolisia asiantuntijoita, jotka ovat antaneet oman panoksensa tämän raportin valmistumiseen.

Helsingissä 16.2.2010

Eero Heinäluoma

Sdp:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen jaoston puheenjohtaja

Globalisaation aika

Kylmän sodan päätyttyä kansainvälisen politiikan voimasuhteet ovat muuttuneet ja globalisaatio on edelleen voimistunut etenkin informaatioteknologian kehityksen vuoksi. Euroopassa kylmän sodan jälkeinen aika on ollut syventyvän integraatiokehityksen aikaa. Taloudellisten intressien ohella myös turvallisuuspoliittiset tekijät olivat taustalla Suomen liittyessä Euroopan unionin jäseneksi vuonna 1995.

Neuvostoliiton romahdus jätti Yhdysvallat ainoaksi globaaliksi supervallaksi. Yhdysvaltain ulko- ja turvallisuuspoliittinen johtoasema maailmassa säilynee alkaneella vuosikymmenellä. Maan kansantalous on maailman suurin ja sotilaallinen voima ylivoimainen. Myös maan väestö on suuri ja ikärakenteeltaan tasapainossa kasvaen maahanmuuton tukemana. USA on 1900-luvun aikana rakentanut yleisesti kahden- ja monenvälisillä suhteillaan johtoasemalleen poliittisen ja sotilaallisen tukijalan. Yhdysvaltain johtoasema ei kuitenkaan ole itsestään selvä.

Kiina on nopeasti nousemassa Yhdysvaltojen rinnalle maailman johtavaksi valtioksi. Etenkin vuodesta 2008 lähtien erilaisten G ryhmien, kuten G-8 ja G-20, ohessa on alettu puhua G-2:sta: Kiinan ja Yhdysvaltojen muodostamasta ”ryhmästä”. Kiinan vaikutusvallan kasvun taustalla on ennen kaikkea kaksi tekijää, suuri väestö sekä bruttokansantuotteella mitattuna suuri ja kasvava talous. Kiinan ja Yhdysvaltain välillä on vahva taloudellinen keskinäisriippuvuus, joka ohjaa maiden välistä kanssakäymistä. Kiinan ohella Brasilia, Venäjä, ja Intia kasvattavat vaikutusvaltaansa, joka tosin ainakin toistaiseksi on lähinnä alueellista.

Myös Euroopalla on mahdollisuus säilyttää ja kasvattaa globaalia vaikutusvaltaansa tulevina vuosina. Se pysyykö Eurooppa merkittävänä ja monessa suhteessa johtavana globaalina toimijana, vaikka sen osuus maailman väestöstä ja taloudesta

vääjäämättömästi vähenee, tulee riippumaan siitä miten Euroopan yhdentymiskehitys jatkuu, kilpailukyky paranee ja miten hyvin Eurooppa kykenee vaikuttamaan yhtenäisenä toimijana muiden rinnalla.

Venäjä hakee vielä paikkaansa kylmän sodan jälkeisessä maailmassa. Ongelmat yhteistyövaraisen turvallisuuden ja tasapuolisen kansanvaltaisen toimintamallin omaksumisessa haittaavat sekä Venäjän omaa kehitystä että maan tiiviimpää integroitumista kansainväliseen yhteistoimintaan.

Monet kehitysmaat ovat päässeet irtaantumaan alikehityksen noidankehistä, mutta erityisesti Afrikassa on epäonnistumisia ja ongelmia, joiden ratkaisemattomuus tuottaa myös laajalle säteileviä turvallisuusriskejä. Erityisesti Lähi-itään on monista syistä johtuen syntynyt useita kriisipesäkkeitä, jotka edellyttävät kansainvälisen yhteisön toimia. Järjestäytyneet terroristiverkostot kouluttavat ihmisiä kansainväliseen terrorismiin ja horjuttavat toiminnallaan koko alueen vakautta. Köyhyys, epä-toivo ja näköalattomuus yhdistettynä uskonnolliseen fundamentalismiin luovat maaperää terrorismille. Terrorismin torjuntaan tarvitaan sotilaallisten toimien lisäksi humanitaarisia sekä talouden kehitystä ja demokratiaa vahvistavia toimia.

Valtioiden turvallisuuden takaamiseen tarvitaan muutakin kuin kykyä käyttää voimaa. Joukkotuhoasein käytävä sota olisi koko maailmalle tuhoisa eikä sellaisessa olisi voittajia. Monia uusia turvallisuusuhkia ei edes voi asein ja armeijoin torjua. Ydinaseiden ja muiden joukkotuhoaseiden olemassaolo ja uhka niiden leviämistä myös terrorijärjestöjen käsiin on keskeinen maailmanlaajuisen turvallisuusyhteistyön kohde.

Kylmän sodan päättymisestä huolimatta käytetään asevarusteluun maailmanlaajuisesti jälleen jopa enemmän rahaa kuin kylmän sodan päättyessä. Siprin tilastojen mukaan vuonna 2008 sotilasmenoihin käytettiin maailmassa 1 464 miljardia dollaria,

joka on 2,4 % maailman bruttokansantuotteesta, summa on 45 % enemmän kuin vuonna 1999. Yhdysvaltain osuus tästä on miltei puolet. Samanaikaisesti ovat uusien turvallisuusuhkien ennaltaehkäisyyn ja kriisinhallintaan käytettävissä olevat voimavarat alimitoitettuja. Silloinkin kun sotilaallista kriisinhallintaa tarvitaan, se ei tuota toivottua tulosta ilman siviilikriisinhallinnan ja muiden välineiden täysmääräistä ja koordinoitua käyttöä.

Laaja turvallisuus

Demokratian valitseminen on käynyt yhä useammalle kansalle mahdolliseksi. Myös ihmisoikeuksien asema ja niiden toteutumisen seuranta on vahvistunut. Uusia jännitteitä on luonut monin paikoin uskonnollinen fundamentalismi ja kulttuurien yhteentörmäykset. Monessa maailmankolkassa kidutusta harjoitetaan edelleen valtion toimesta ja ihmisiä vangitaan poliittisten mielipiteidensä takia, myös kuoleman rangaistus on käytössä monissa maissa. Ihmis- ja huumekauppa sekä järjestäytyneet rikollisuudet lisäävät epävakautta ja turvattomuutta maailmassa. On myös huomion arvoista, että Kiinan autoritaarinen malli, jolla on se on saanut talouskehityksensä vauhtiin, on herättänyt kiinnostusta monissa kehitysmaissa.

Globalisaatio on osaltaan mahdollistanut satojen miljoonien ihmisten elämänlaadun parantumisen maailman väkimmäimmissä ja aiemmin köyhimmässä maissa. Tällaisen myönteisen kehityksen on maailmanlaajuisesti jatkettava ja on tärkeää, että kaikki pääsisivät globalisaation eduista nykyistä tasapuolisemmin osallisiksi. Tämä edellyttää niin YK:n vuosituhattulistuksen tavoitteisiin sisältyvien kehitysyhteistyövelvoitteiden täyttämistä kuin maailman kauppajärjestelmän pelisääntöjen kehittämistä. Myös viimeinen finanssikriisi on osoittanut globalisaationhallinnassa vakavia puutteita, jotka uhkaavat tasapainoista kehitystä vauraissa maissa.

Maailman väkiluku on kolminkertaistunut 60 vuodessa. Vaikka kasvukerroin on taittunut, jatkuu kasvu vielä nykyisestä noin 7 miljardista ihmisestä 9 - 10 miljardiin ennen kuin kasvu tasaantuu. Tämä väkiluvun kasvu on oleellinen tekijä globalisaatiossa ja on johtanut sellaisen keskinäisen riippuvuuden kasvuun, josta niin supervallat kuin pienetkin valtiot ovat osallisia. Yksikään valtio ei nykymaailmassa voi taata kansalaistensa turvallisuutta, taloudellista hyvinvointia tai elämisen laatua ilman kattavaa ja toimivaa monenkeskistä yhteistyötä, jossa kaikki kansat voivat tasa-arvoisesti olla mukana.

Teollisen tuotantotavan leviäminen, jatkuva väestökasvu ja ihmisten pyrkimys elinolojensa parantamiseen ovat nostaneet myös ekologisesti kestäväen kehityksen toteuttamisen kansainvälisen yhteistyön keskeiseksi tavoitteeksi. Kun viljelysmaata lisätään, metsää kaadetaan ja luonnonvaroja hyödynnetään entistä enemmän, luonnon monimuotoisuus ja kantokyky järkkyvät. Ihmisperäinen ilmastomuutos tunnustetaan nyt kaikkialla koko maailmalle yhteiseksi haasteeksi, mutta sen pysäyttämiseen tähtäävät neuvotteluprosessit etenevät huolestuttavan hitaasti. Ilmastomuutoksen jatkuminen ja muut ympäristökriisit tuottavat myös turvallisuusuhkia, kun alueita muuttuu asuin- ja elinkelvottomiksi ja kiistat niukoista vesi- ja muista varoista kärjistyvät. Tämä on nähtävissä esimerkiksi Darfurissa, jossa veden puute on johtanut todelliseen konfliktiin. Pakolaisuus ja hallitsemattomat väestöliikkeet tulevat lisääntymään myös ympäristösyistä.

Kehitys Suomen lähiympäristössä

Arktiset alueet

Maapallon pohjoisilla alueilla on käynnissä nopea ympäristöllinen, taloudellinen ja geopoliittinen muutos, jonka seurauksena arktisten alueiden profiili tulee lähivuosien ja vuosikymmenten

aikana nopeasti muuttumaan. Myös alueen turvallisuuspoliittinen merkitys kasvaa.

Ilmastonmuutoksen aiheuttama lämpeneminen muuttaa olosuhteita Jäämerellä ja antaa mahdollisuuden koillis- ja luoteisväylän sekä niin sanotun transarktisen väylän nykyistä laajamittaisempaan käyttöön kauppamerenkulun tarkoituksiin jo suhteellisen läheisessä tulevaisuudessa.

Arktisella alueella sijaitsee runsaasti uusiutuvia ja uusiutumattomia luonnonvaroja. Erityisen suuri taloudellinen potentiaali liittyy alueen energiavaroihin. Enemmän kuin viisi prosenttia maapallon tunnetuista öljyvaroista ja yli 20 prosenttia kaasuvaroista sijaitsee arktisilla alueilla.

Arktisen alueen kehittämisessä yhteistyö on ollut vallitseva kehityspiirre. Varsinkin Norja ja Venäjä ovat osoittaneet suurta mielenkiintoa aluetta kohtaan. Arktinen neuvosto on tällä hetkellä alueen tärkein yhteistyörakenne. Sen toiminnassa ovat mukana kaikki kahdeksan arktista valtiota.

Pohjoismaiset puolustusratkaisut

Pohjoismaissa kansalliset puolustusratkaisut eroavat toisistaan. Islannilla ei ole lainkaan omia puolustusvoimia.

Tanskan puolustusvoimien tehtävänä on osallistua kansanväliisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Tanskassa on miehiä koskeva yleinen asevelvollisuus. Koko ikäluokka, sekä miehetettä naiset osallistuvat "Päivä Puolustusvoimissa" -tilaisuuteen, miehet veloitetaan ja naiset kutsutaan. Päivän aikana nuorille esitellään puolustusvoimien toimintaa, koulutus- ja työmahdollisuuksia jne. Tämän jälkeen ne nuoret, jotka haluavat suorittaa vapaaehtoisen varusmiespalveluksen, ilmoittautuvat koulutukseen. Jos näin ei saada riittävästi koulutettavia, täytetään paikat asevelvollisuusjärjestelmän kautta.

Ruotsissa eduskunta päätti kesäkuussa 2009 puolustuksen suuntaviivoista, joihin sisältyy luopuminen yleisestä asevelvollisuudesta ja siirtyminen vapaaehtoiseen varusmiespalvelukseen. Vuodesta 2011 alkaen ei enää asevelvollisuuden perusteella kutsuta varusmieskoulutukseen. Asevelvollisuuslakia ei kuitenkaan kokonaan kumota, vaan se jää ”lepäämään” mahdollisten kriisitilanteiden varalle. Varusmieskoulutukseen tullaan ottamaan vuosittain noin 4000 henkilöä. Uuden konseptin mukainen kokonaisvahvuus on noin 50 000 henkeä, joista sotilaita noin 28 000, kodinturvajoukkojen henkilöstö noin 22 000 ja siviilihenkilöiden osuus noin 5000 henkeä. Myös Ruotsissa puolustusvoimien tehtävissä painotetaan osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan.

Norjassa on miesten yleinen asevelvollisuus, mutta vuosittain varusmiespalveluksen suorittaa vain noin kolmannes ikäluokasta. Vuodesta 2010 alkaen koko ikäluokka, myös naiset, suorittavat kutsuntojen ensimmäisen vaiheen, nettipohjoisen kyselyn. Tämän jälkeen naisille on edelleen vapaaehtoista hakeutua suorittamaan varusmiespalvelusta. Tällä menettelyllä halutaan lisätä naisten kiinnostusta ja osallistumista puolustusvoimien toimintaan. Norjassa puolustukselle pohjoiset merialueet ovat tärkeä strateginen kysymys.

Ydinasevalta Venäjä kulkee kohti ammattiarmeijaa

Venäjällä on meneillään puolustusvoimien rakenneuudistus. Tavoitteena on lisätä laatua ja liikkuvuutta ja vähentää sotilaiden määrää. Tarkoitus on siirtyä noin miljoonan hengen ammattiarmeijaan lähivuosina. Tämä lisää selvästi myös sotilallista suorituskykyä. Neuvostoarmeijan aikana vahvuus oli 2,8 miljoonaa miestä.

Venäjä on viime vuosina lisännyt puolustusmäärärahoja, joista merkittävä osa käytetään ydinasekapasiteetin uusimiseen ja kalustohankintoihin. Arvioidaan, että Venäjän asevoimien mo-

dernisoinnin vaikutukset alkavat näkyä käytännössä 2020-luvulla.

Venäjä näkee uhkakuvina mm. lännen taloudellisen, poliittisen ja sotilaallisen läsnäolon lisääntymisen Venäjään perinteisillä vaikutusalueilla sekä Naton laajentumisen. Venäjä pyrkii oman vaikutusvaltansa kasvattamiseen. Vuonna 2008 presidentti Medvedev teki aloitteen uudesta turvallisuusarkkitehtuurista Euroopalle.

Georgian sota syksyllä 2008 osoitti, että sotilaallista voimakäyttöä esiintyy edelleen valtion välisten ristiriitojen kärjistyessä. Kuten muutkin suurvallat Venäjä on ilmoittanut, että se on tarvittaessa valmis suojelemaan kansalaisiaan asein myös Venäjän rajojen ulkopuolella. Venäjä pyrkii ylläpitämään asemaansa ja suojelemaan intressejään sille tärkeillä lähialueilla, varsinkin entisen Neuvostoliiton osissa. Suomelle on tärkeää, että Baltian maiden ja Venäjän väliset suhteet kehittyvät myönteisesti.

Suomen maanpuolustuksen haasteet uudella vuosikymmenellä

Puolustuspolitiikassa yhä suuremmaksi pulmaksi tulee puolustusmateriaalin kallistuva hinta. Uuden teknologian jatkuva kallistuminen pakottaa kaikki maat miettimään uusia yhteistyömahdollisuuksia ja tiettyä rationalisointia sekä paino-pisteiden valintaa. Suomelle erityisen kallis ja merkittävä ratkaisu on edessä oleva lentokaluston uusiminen 2020-luvulla.

Julkisen talouden tiukat reunaehdot ja kansalaisten monien arkielämän turvallisuustarpeiden hoitaminen tarkoittaa, että puolustusmenoja joudutaan sopeuttamaan ankariin raameihin.

Yleinen asevelvollisuus on toiminut Suomen puolustuksen tärkeänä kivijalkana. Korkean koulutustason maassa se on tarjon-

nut motivoituneen ja osaavan joukon puolustusvoimien palvelukseen. Myös kriisinhallintatehtäviin osallistuvat vapaaehtoiset on voitu rekrytoida varusmiespalveluksen suorittaneista.

Nuorten miesten ylivoimainen enemmistö on edelleenkin ollut valmis suorittamaan varusmiespalveluksensa, vaikka keskeyttäneiden määrä onkin ollut noususuunnassa. Reilut 300 naista suorittaa varusmiespalveluksen vuosittain. Pohjoismaista Suomessa on selvästi laajin varusmieskoulutus, myös sodan ajan vahvuus on Suomessa suurempi kuin muissa Pohjoismaissa.

Suomen alueellisen koskemattomuuden puolustamiseksi tarvitaan laajaa reserviä, mutta kustannuspaineiden, yleisen ase- teknisen kehityksen sekä ikäluokkien pienenemisen takia on perusteltua laskea reservin miesvahvuus 2010-luvun jälkipuoliskolla lähelle 250 000. Tähän määrään päästään mm. seulomalla varusmiehet kutsunnoissa tarkemmin ja lyhentämällä reservissä oloaikaa. Reservin supistamisella on vääjäämättä myös vaikutuksia varuskuntarakenteeseen.

Iso kysymys on, ovatko tulevat ikäluokat valmiita edelleenkin valitsemaan varusmiespalveluksen nykyisessä laajuudessa. Ja tähän liittyvä kysymys kuuluu, missä määrin myös yleiseen, nyt miehiä koskevaan asevelvollisuuteen, kohdistuu jatkossa sukupuolten välisiä tasa-arvovaatimuksia. Tasa-arvosyyt antavat aiheen pohtia mahdollisuutta säätää yleinen, molempia sukupuolia koskeva palvelusvelvollisuus, jonka voisi toteuttaa perinteisenä varusmiespalveluksena tai aseettoman kansalaispalveluna. Kansalaispalveluun voisi kuulua siviilikriisinhallintaan, ensiapuun ja hoivaan liittyviä tai muuten yhteiskuntaa palvelevia tehtäviä.

Tulevalla vaalikaudella olisi hyvä tehdä laaja ja perusteellinen selvitys koko ikäluokkaa koskevasta kansalaispalveluksesta, sen tarpeista ja toteuttamismahdollisuuksista sekä kustannuksista, sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeet ensisijaisesti

huomioiden.

Laajan turvallisuuden ajattelun mukaista on kantaa oma vastuumme maailman tapahtumista ja kriisien estämisestä ajoissa. Vahva kehitysysteistyö ja kehitysysteistyövelvoitteidemme täyttäminen on myös tämän ajattelun mukaista.

YK:n ja Euroopan unionin jäsenenä Suomella on mahdollisuus vaikuttaa kansainvälisten kriisien ratkaisuun ja toimia turvallisuusongelmia tuottavien kehityskulkujen estäjänä.

Yhteistyövarainen turvallisuus

Suomen turvallisuuspoliittinen tilanne on vakaa. Maamme itsenäisyyttä tai alueellista koskemattomuutta vastaan ei ole näköpiirissä uhkia.

Suomen turvallisuuteen vaikuttaa lähialueidemme kehityksen ohella myös se mitä maailmassa laajasti ottaen tapahtuu. Euroopan muutos kylmän sodan jälkeen on ollut nopea, se on poistanut suoran sotilaallisen vastakkainasettelun, vaikkakaan ei kaikkia eturistiriitoja ja niiden mukanaan tuomaa jännitettä.

Turvallisuuspolitiikka ei ole vain kansallista puolustusta ja varustautumista sotilaallisen uhkaan, vaan laajempi kokonaisuus. Turvallisuuspolitiikan käsitteen määrittelyä tulee täsmentää. On kyettävä vastamaan siihen, kuinka taloudellinen turvallisuus, ympäristöturvallisuus ja yhteisöllinen turvallisuus mahtuvat perinteisen käsitteen rinnalle. Eri politiikkalohkojen, kuten kehityspolitiikan ja ihmisoikeuspolitiikan tai kauppapolitiikan ja globalisaation hallinnan, merkitys turvallisuuspolitiikassa kasvaa. Niiden integroiminen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osaksi edellyttää laaja-alaista poliittista analyysiä.

Välittömät sotilaalliset kriisit lähialueilla eivät ole tänään en-

sisijaisen mielenkiinnon ja varautumisen kohteena, vaikka niidenkään mahdollisuutta ei voida sulkea kokonaan pois. Valtioiden toimintaa turvallisuuspolitiikassa ohjaa aiempaa enemmän ns. laajan turvallisuuden käsite. Siinä turvallisuusriskeinä nähdään mm. ekokatastrofit, ilmastomuutos, järjestäytynyt rikollisuus, terrorismi, huume- ja ihmiskauppa, kulkutaudit, sortuvat valtiot, ydinaseiden tai muiden joukkotuhoaseiden leviäminen, suuret väestöliikkeet yli rajojen sekä uskontojen ja kulttuurien vastakkainasettelu. Näitä ilmiöitä käsiteltäessä ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden yhteys kasvaa. Valtioiden rajoilla on hyvin vähän merkitystä esimerkiksi pandemioiden tai ympäristökatastrofien puhjetessa. Laajaa turvallisuuskäsitettä käytettäessä on kuitenkin oltava huolellinen.

Suomen on toimittava aktiivisesti sekä Euroopan unionissa että YK:ssa maailman varustelumenojen vähentämisen puolesta ja joukkotuhoaseiden leviämistä vastaan.

Sotilasliittoon kuulumattomana maana Euroopan unionin jäsenyys on Suomelle paitsi arvovalinta eurooppalaisen yhteistyön puolesta, myös turvallisuuspoliittinen valinta. Yhdessä Ruotsin ja Baltian maiden EU-jäsenyyden kanssa se on vahvistanut Pohjois-Euroopan vakautta merkittäväällä tavalla.

Venäjän kehityksellä on vaikutuksia Suomen turvallisuuteen. Suomelle tärkeiden taloudellisten mahdollisuuksien ohella Venäjän kehityksessä on myös ongelmallisia piirteitä. Vallan keskittyminen, laajamittainen korruptio, ihmisoikeusrikkomukset sekä turvallisuuspalvelun vahva asema hallinnon eri tasoilla ovat huolestuttavia piirteitä venäläisessä yhteiskunnassa. Suomen kannalta on tärkeää, että Venäjä sitoutetaan eurooppalaiseen yhteistyörakenteisiin.

Suomen turvallisuuspolitiikassa korostuu yhä enemmän yhteistyövaraisuus. Enää emme pyri ratkaisemaan omaa turvallisuuttamme ennen muuta yksin toimimalla, vaan yhä enemmän

monipuoliseen yhteistyöhön nojautuen. Sama kehitys koskee muitakin eurooppalaisia valtioita, joskin muutos Suomen kohdalla sotilasliittoihin kuulumattomana maana on merkittävämpi.

Yhteistyövarainen turvallisuus tarkoittaa laajaan kansainväliseen yhteistyöhön osallistumista kriisien ennaltaehkäisemiseksi ja nopeaa reagoitua niihin. Suomi on mukana niin YK:n piirissä tapahtuvassa yhteistyössä, Etyjin toiminnassa, Euroopan unionin tiivistävässä turvallisuus- ja puolustusyhteistyössä, nopeasti kehittyvässä pohjoismaisessa puolustusyhteistyössä kuin käytännönläheisessä rauhankumppanuusyhteistyössä Naton kanssa. Samalla on selvää, että Suomi huolehtii itse alueensa puolustamisesta voimankäyttöä tai sillä uhkaamista vastaan.

Suomen turvallisuus perustuu uskottavaan puolustukseen, jäsenyytemme Euroopan unionissa ja aktiiviseen osallistumiseen yhteistyövaraisen turvallisuuden rakentamisessa. Toimivan ulko- ja kehitysyhteistyöpolitiikan merkitys suhteessa turvallisuuspolitiikkaan korostuu kun huomioidaan uusien uhkien usein olevan yhteydessä heikkoihin tai hajoaviin valtioihin. Puolustuspolitiikan tehtävä on tukea ulkopoliittikkaa ja varmistaa valtiollisen itsenäisen toiminnan edellytykset sekä turvata kansan elinmahdollisuudet myös kriisin sattuessa sekä osallistua kansainväliseen kriisinhallintaan.

Vahva ja toimintakykyinen YK tavoitteena

Olemme siirtymässä monenkeskiseen maailmaan. Eurooppalaisten kannalta keskeistä on palaammeko 1800-luvun kansallisvaltioiden konserttiin, vai siirrymmekö aikaan, jossa ylikansallisilla järjestöillä on keskeinen rooli. YK:n merkitys globaalina toimijana korostuu siinä, että sillä on legitiimiä vaikutusvaltaa, jonka jäsenmaat tunnustavat. Lisäksi se on ainoa

yhtenäinen kehikko maailman moninaisten yhteisten ongelmien – taloudellista ja sosiaalisista kysymyksistä turvallisuuteen – ratkaisemiseksi. Suomen jäsenyys YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvana jäsenenä kaudella 2013 – 2014 tarjoisi maaillemme vahvan kanavan vaikuttaa kansainvälisen turvallisuuden kehitykseen ja rauhan rakentamiseen.

YK:n asemaa haastetaan kuitenkin monelta suunnalta. Suurvaltojen yksipuoliset toimet ilman YK:n valtuutusta heikentävät YK:n arvovaltaa. Myös erilaiset YK:n ulkopuoliset alueelliset ja temaattiset suurvaltojen G-kokoonpanot haastavat YK:ta sen perinteisellä toimikentällä. Tämä siitä huolimatta, että YK:n vahvuus esim. suhteessa G-20:een on, ettei jälkimmäisellä ole pysyviä institutionaalisia rakenteita.

YK:n turvallisuusneuvosto on reformin tarpeessa. Veto-oikeutensa ansiosta turvallisuusneuvoston viisi pysyvää jäsenmaata ovat vaikutusvallaltaan täysin omassa sarjassaan YK:n toiminnassa. Tälle erityisasemalle ei löydy perusteita. YK:n turvallisuusneuvoston jäsenmaiden joukkoa tuleekin laajentaa vastaamaan paremmin kasvanutta jäsenmäärää ja geopolitiittista tasapuolisuutta. Samalla neuvoston työtapoja tulee uudistaa ja päätöksentekoa tehostaa mm. rajoittamalla veto-oikeuden käyttöä. On perusteltuja syitä hyväksyä ainakin Japani, Etelä-Afrikka, Brasilia ja Intia YK:n turvallisuusneuvoston pysyviksi jäseniksi. Uusille pysyville jäsenille ei tule myöntää veto-oikeuksia. Suurvaltojen aktiivisuus ja sitoutuminen YK:ssa tapahtuvaan päätöksentekoon, on järjestön tehokkaan toiminnan kannalta välttämätöntä.

YK:n rauhanturvatoimintaa on kritisoitu siitä, että rauhanturvajoukkojen lähettäjä- ja maksajamailla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa operaatioiden suunnitteluun. Osittain tästä syystä joutuksen rikkaat jäsenmaat ovat olleet kitsaita lähettämään omia joukkojaan. YK:n rauhanturvatoiminnan suunnittelua, koordinaointia ja arviointia tulisi tehostaa.

YK:n sihteeristölle on turvattava paremmat resurssit operaatioiden ennakoivaan suunnitteluun ja nopeaan liikkeelle lähtöön. Rauhanturvaamisen lähtökohdaksi on otettava kokonaisvaltaisempi siviili-sotilas -yhteistoiminnan periaate. YK:n ja alueellisten toimijoiden, kuten Afrikan unioni, Euroopan unioni ja Nato, välinen kumppanuus on vahvistunut. Olennaista ei ole, että YK on suorittava organisaatio vaan, että se hallitsee rauhanturvaamisen kokonaisuutta ja päättää operaatioiden mandaatista.

Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustusyhteistyö

Euroopan unioni on laaja turvallisuusyhteisö ja sen jäsenmaat ovat vahvasti keskinäisriippuvaisia. Ennen kaikkea niillä on yhteiset sisämarkkinat kilpailusääntöinen ja laaja yhteinen lainsäädäntö. Euroopan unioni käyttää pääasiassa ns. pehmeää valtaa kauppaa ja laajentumispolitiikkansa sekä naapuruuspolitiikkansa avulla. EU:n jäsenyys on avoinna vain Euroopan maille, jotka noudattavat Euroopan unionin asettamia ihmisoikeus-, demokratia- ja avoimen talouden normeja. EU onkin houkutteleva yhteistyökumppani laajan sisämarkkinansa ansiosta. Euroopan unioni on laajentumispolitiikallaan onnistunut vakauttamaan Euroopan mantereen ennen näkemättömällä tavalla. Eurooppalainen tapa hoitaa ulkopoliittikkaa perustuu sopimiseen kannustimia ja sanktioita käyttämällä.

Muiden tehtäviensä ohella unioni on turvallisuusyhteisö kaikille jäsenilleen. EU on maailmalla keskeinen kansainvälinen toimija, jota kuunnellaan enemmän kuin mitään yksittäistä jäsenmaata. EU:lla on käytössään laaja kirjo keinoja kansainvälisten kriisien hallintaan ja jälkihoitoon. Toimien vaikuttavuuden ehtona kuitenkin on, että Euroopan unionissa kyetään aikaisempaa tehokkaammin muodostamaan yhteisiä ulko- ja turvallisuuspoliittisia kantoja.

Unioni on vuorovaikutteinen ja kehittyvä yhteisö, jonka turval-

lisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäminen on vielä kesken. Perussopimuksensa mukaan se voi päätyä yhteiseen puolustukseen. Nykyisessä muodossaan unioni ei ole sotilasliitto eikä sillä ole suunnittelukoneistoa tai komentajajärjestelmää aluepuolustusta varten. Unionin kehitys on kuitenkin tapahtunut vaiheittain ja usein käytännön ongelmat ovat synnyttäneet uusia, tiiviimpiä yhteistyörakenteita.

Lissabonin sopimus on synnyttänyt turvallisuuspolitiikan kannalta uudentyyppisen julkilausutun sidoksen. Solidaarisuuslauseke, keskinäiset turvatakuut, mahdollisuus uudentyyppiseen rakenneyhteistyöhön halukkaiden kesken sekä nopean toiminnan joukkojen perustaminen ovat kaikki merkinneet EU:n entistä vahvempaa turvallisuuspoliittista suorituskykyä.

Turvatakuiden sisältö on jäsenmaiden lupaus antaa toisille apua, jos jokin niistä joutuisi ulkopuolisen hyökkäyksen kohteeksi. Sitoumus vahvistaa Suomenkin turvallisuutta ja Suomen on syytä ottaa se omassa toiminnassaan täysimääräisesti huomioon. Velvoite koskee jäsenmaita suoraan. Natoon kuuluvat maat ovat ilmoittaneet hoitavansa sotilaallista velvoitetta Naton rakenteiden kautta.

Jo aiemmin perussopimuksissa ollut mahdollisuus siirtyä yhteiseen puolustukseen säilyy Lissabonin sopimuksessa. Tämä edellyttäisi jäsenmaiden yksimielistä päätöstä. Saksan nykyinen hallitus kannattaa Euroopan täyden parlamentaarisen valvonnan alaisen oman armeijan luomista ajan mittaan. Myös Saksan sosialidemokraattien puolelta on esitetty vastaavia ajatuksia jo vuoden 2007 puolella. Saksalaisten tavoitteena on, että Euroopan unionista voisi näin tulla ”globaali toimija”, joka pystyisi hoitamaan kriisejä itsenäisesti. Suurimmat haasteet yhteisen armeijan luomisessa liittyvät siihen, että Euroopan unionin täytyy tulevaisuudessa pystyä myös poliittisesti vastaamaan nopeammin ja joustavammin esiin tuleviin kriiseihin. Lisäksi EU:n täytyy löytää riittävän ajoissa yhteisymmärrys kulloinkin

tarvittavista toimenpiteistä sekä hankkia operatiivinen kyky tehokkaaseen yhdessä toimimiseen. Tämän saavuttaminen on kuitenkin realistinen tavoite.

Suomen kannalta on perusteltua olla mukana mahdollisessa tulevassa rakenneyhteistyössä, jossa halukkaat maat voivat tiivistää keskinäistä kanssakäymistään puolustuksen alueella. Oman itsenäisen päätöksentekokykynsä ja poliittisen uskottavuutensa tueksi EU tarvitsee omat sotilasrakenteet.

Euroopan unionin turvallisuusstrategian lähtökohta on laajan turvallisuuden käsite. EU on ottanut johtavan roolin ilmastonmuutoksen torjunnassa ja kehitysyhteistyöpolitiikassa sekä asettanut itselleen maailman mittakaavassa korkeita tavoitteita. Se on myös sitoutunut rahoittamaan kehittyvien maiden kansantalouksien siirtymistä ympäristöystävällisempään kasvuun. Tämä osoittaa pyrkimystä vastata tulevaisuuden haasteisiin jo nyt. Pohjoismaat ovat olleet eurooppalaisia naapureitaan edellä tässä työssä, ja ovat esimerkiksi pyrkineet yhdistämään vastuun ja solidaarisuuden laajaan turvallisuuskäsitykseen tavalla, jolla turvallisuusuuhkien syntymistä ennaltaehkäistään pelkän reagoimisen sijaan.

EU ja muu läntinen maailma kohtaavat jo hyvin pian ilmastonmuutoksen aiheuttamat seuraukset lisääntyvän muuttoliikkeen muodossa. Silloin nähdään pidetäänkö asumiskelvottomilta alueilta muuttavia turvallisuusuuhkana ja samalla punnitaan rikkaiden maiden solidaarisuus ja vastuunkanto globaalina aikakautena.

Venäjän kehitys säilyttää merkityksensä Suomen turvallisuudelle. Suomi on Euroopan unionin rajalla ja yksi Venäjän suorista EU:n rajamaista. On Suomen etujen mukaista, että Venäjän ja EU:n suhteet tiivistyvät keskinäisesti edullisen yhteistyön pohjalta. Suomen kannalta on myös tärkeää, että kahdenväliset suhteemme Venäjään vahvistuu ja kehittyy. Venäjä tarjoaa Suo-

melle suuria taloudellisen ja muun yhteistyön mahdollisuuksia samalla kun Venäjän sisäisen kehityksen epävakaisuus säilyy pulmana.

Kehittyvä pohjoismainen puolustusyhteistyö

Pohjoismaisella yhteistyöllä on pitkät perinteet erityisesti sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Maat sopivat jo vuonna 1964 pohjoismaisesta valmiusjoukosta YK:n tueksi. Siitä lähtien yhteistyö on syventynyt ja tänä päivänä Suomi, Ruotsi ja Norja ovat yhteistyössä myös Euroopan unionin nopean toiminnan joukko-toiminnan osalta. Ne muodostavat pohjoismaisen taisteluosaston, jossa ovat mukana myös Irlanti ja Viro.

Yhteistyöllä on olemassa luonnolliset alueen kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kehitykseen liittyvät luontaiset edellytykset ja pitkät perinteet. Pohjoismaisella sotilaallisella yhteistyöllä on Suomen kansallista puolustusta täydentävä ja huoltovarmuutta vahvistava merkitys.

Pohjoismainen yhteistyö on ottanut viime vuosina merkittäviä askeleita eteenpäin. Kaikki pohjoismaat ovat törmänneet kustannusrajoitteisiin omissa puolustusjärjestelyissään. Yhteistyöllä haetaan mittakaavaetuja ja mahdollisesta erikoistumisesta ja työnjaosta seuraavia hyötyjä. Yhteistyömahdollisuudet ulottuvat ilma- ja meritilan valvonnasta yhteisiin hankintoihin ja yhteiseen koulutukseen valikoiduilla alueilla. Osallistuvien maiden kannalta kyse on käytännönläheisestä ja ennen muuta kustannussäästöihin perustuvasta yhteistyömahdollisuuksien kartoittamisesta.

Yhteistyö ei poista maiden turvallisuusjärjestelyjen erilaisuutta. Norja ja Tanska kuuluvat Natoon, Norja ei kuulu Euroopan unioniin, Suomi ja Ruotsi ovat sotilasliittojen ulkopuolella, Tanska ei

osallistu EU:n sotilastoimintaan.

Pohjoismaisen puolustusyhteistyön tavoitteena on turvata kansalliset mahdollisuudet operatiivisten suorituskykyjen ylläpitämiseen ja kehittämiseen siten, että yhteistyötä tehdään kaikilla kustannustehokkuutta lisäävillä alueilla myös tulevaisuudessa. Samalla järjestely tukee eurooppalaista puolustuspolitiikkaa. Yhteistoiminta perus- ja tukitoiminnoissa, rakenteiden kehittämisessä ja materiaalihankinnoissa tukee kansallista puolustusta. Kriisinhallinnassa voidaan lisätä yhteensopivuutta yhtenäistämällä suunnittelua ja toimintatapoja nykyistä laajemmin. Hävittäjien määrässä laskettuna (yhteensä 330) Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan ilmavoimat muodostavat yhdessä Euroopan vahvimmat ilmavoimat. Yhteinen ilmatilan valvonta tarjoaisi kustannusten hallinnan kannalta ehkä suurimpia säästömahdollisuuksia.

Suomella on kaikki perusteet edistää johdonmukaisesti pohjoismaisen yhteistyön tiivistämistä eri puolustuksen osa-alueilla. Tämä edellyttää vastavuoroisuutta ja käytännön sopimuksia, joilla yhteistoiminnan jatkuvuus ja varmuus voidaan turvata. Pohjoismainen sotilaallinen yhteistyö täydentää Suomen kansallista puolustusta ja vahvistaa huoltovarmuutta.

Nato nyt ja tulevaisuudessa

Kylmän sodan jälkeen Nato on muuttunut yhä selvemmin laaja-alaiseksi turvallisuuspoliittiseksi ja kriisinhallintaa harjoittavaksi kansainväliseksi järjestöksi. Jäsenmaiden keskinäinen puolustus on edelleen järjestön ydintehtävä ja senolemassolon perusta, mutta järjestön käytännön toiminnassa korostuu kriisinhallinta. Tämä on seurausta uhkakuvien muuttumisesta. Laaja-alaista sotilaallista hyökkäystä Nato-maiden alueelle ei pidetä todennäköisenä. Sen sijaan terrorismi, joukkotuhoaseiden leviäminen, heikot valtiot ja alueelliset konfliktit ovat niitä

uhkakuvia, joihin Naton on kyettävä vastaamaan.

Naton laajentuminen on EU:n laajentumisen ohella ollut keskeinen osa Euroopan kylmän sodan jälkeistä yhdentymistä. Naton jäsenmäärä on noussut 16:sta 28:aan. EU:n 27 jäsenmaasta 21 on Naton jäseniä. Kaikki päätöksenteko Natossa perustuu yksimielisyyteen, joten uusia jäseniä ei järjestöön oteta ilman kaikkien jäsenmaiden suostumusta.

Kriisinhallinta nousi keskeiseksi Naton toiminnassa Jugoslavian hajoamista seuranneiden sotien myötä. Nato vastaa edelleen Kosovon KFOR-operaatiosta, mutta erityisesti Afganistanin ISAF-operaation myötä kriisinhallintatoiminnan maantieteellinen painopiste on siirtynyt Euroopan rajojen ulkopuolelle.

Venäjä on Naton Euro-atlanttisen kumppanuusneuvoston jäsen, mutta maalla on myös erityisasema Naton kumppani-maiden joukossa. Yhteistyön varsinaisena foorumina toimii Naton 28 jäsenmaasta ja Venäjältä koostuva Nato-Venäjä -neuvosto. Siellä käydään säännöllistä poliittista vuoropuhelua turvallisuuspoliittisista ja alueellisista kysymyksistä. Neuvoston puitteissa tehdään myös sotilaallista yhteistyötä.

Eriytynyt ongelmakysymys Naton ja Venäjän suhteissa liittyy Naton mahdolliseen laajentumiseen IVY-alueelle, kuten Georgian ja Ukrainan mahdolliseen jäsenyyteen Natossa.

Nato on parhaillaan uusimassa keskeistä ohjausasiakirjaansa strategista konseptia. Strategiatyössä haetaan uutta tasa-painoa järjestön kriisinhallintatehtävien ja yhteisen puolustuksen välillä. Venäjä ei ole Natolle uhka. Naton uhkakuviin ei myöskään kuulu laaja-alainen aseellinen konflikti Euroopassa. Etenkin uudet jäsenmaat toivovat, että yhteinen puolustus näkyisi nykyistä voimakkaammin järjestön toiminnassa. Strategiatyössä käsitellään lisäksi uusia uhkia, kuten tietoverkkohyökkäyksiä ja energiaturvallisuutta. Myös Naton kumppanimaita kuullaan strategiatyössä.

Suomi on toiminut rauhankumppanusyhteistyössä Naton kanssa vuodesta 1994 lähtien. Rauhankumppanuus pitää sisällään ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä, kriisinhallintaoperaatioihin osallistumista ja kriisinhallinnassa tarpeellisten sotilaallisten valmiuksien kehittämistä. Lisäksi yhteistyön puitteissa harjoitetaan puolustusmateriaaliyhteistyötä ja osallistutaan siviilisektorin yhteistyöhön. Naton rauhankumppanuusmaana Suomi on voinut kehittää kansainvälistä sotilaallista yhteistointakykyään sekä saanut tietotaitoa ja kokemusta kansallisen puolustuksen kehittämiseen.

Lisäksi Suomella on ollut mahdollisuus käydä poliittista vuoropuhelua Naton kanssa Suomen kannalta tärkeistä turvallisuuspoliittisista kysymyksistä. Tärkeä osa Suomen turvallisuuspolitiikkaa on yhteistyö Naton kanssa rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan puitteissa.

Ruotsi, Itävalta ja Irlanti lukeutuvat Suomen ohella sotilaallisesti liittoutumattomien maiden joukkoon. Näissä maissa ei ole nähtävissä esityksiä puolustuspoliittisen linjan muuttamisesta.

Suomi ja Ruotsi ovat sopineet konsultoivansa keskenään kaikista turvallisuuspoliittisista kysymyksistä siten, etteivät ne aiheuta toisilleen yllätyksiä. Maiden aseman ja keskinäisten intressien kannalta on tavoiteltavaa, että myös tulevaisuudessa tältä osin haetaan toisia tukevia menettelyjä.

Yhdysvallat on sotilasliiton ylivoimaisesti tärkein jäsenmaa, jolla on globaaleja intressejä kaikkialla maailmassa. Nato-jäsenyyden ydin onkin nähtävä juuri liittoutumisena Yhdysvaltain kanssa.

Suomen mahdollisen Nato-jäsenyyden seurauksia on arvioitu monipuolisesti viime vuosien sekä ulkoministeriön että riippumattomien tutkimuslaitosten selvityksissä. Jäsenyyden kustannukset ja tekniset seuraukset ovat hyvin tiedossa.

Hyvin vähän sen sijaan on pohdittu sitä, millaista politiikkaa Suomi Naton jäsenmaana harrastaisi. Olisimmeko Viron tavoin mukana vaikeimmissa sotilasoperaatioissa Irakissa ja Afgani–stanissa ja näin pyrkisimme etukäteen varmistamaan mahdollista Yhdysvaltain solidaarisuutta, jos itse joutuisimme ulkopuolisen hyökkäyksen kohteeksi. Ja olisimmeko valmiita kestämään tämän osallistumisen mahdollisesti aiheuttamat miestappiot. Vai valitsisimmeko pidättyvän linjan ja väistäisimme vaarallisimmat ja kiistanalaisemmat tehtävät vaikka se voisikin merkitä tiettyä rasiitetta Yhdysvallat -suhteellemme.

Vaikka yhteistyövaraisuus turvallisuudessamme korostuu, on Suomen varauduttava kaikissa oloissa ensi sijassa itse huolehtimaan omasta etulinjan puolustuksestaan. Jatkossakin tämä edellyttää uskottavaa peruspuolustuskykyä. Myös Norjan arviot Pohjois-Norjan ja kalotin puolustuksen hoitamisesta sekä Baltian maiden arviot Nato-jäsenyyden käytännön vaikutuksista tukevat sitä, että omaa puolustusta ei ole perusteltua laiminlyödä tai ulkoistaa.

Käyty keskustelu ei ole jäsenyyden osalta johtanut uusiin arvioihin sen paremmin puolueissa kuin kansalaismielipiteissäkään. Myös viimeisin turvallisuus- ja puolustus-poliittinen selonteko jatkaa vanhaa sotilasliittojen ulkopuolella pysymisen linjaa.

Suomen on syytä pitää jatkossakin siitä kiinni, että itsenäisenä kansakuntana päätämme itse omista turvallisuuspoliittisista valinnoistamme. Tätä tosiseikkaa on osaltaan korostettu puhumalla Nato-optiosta. Tänään kaikki tahot – myös Venäjä – tunnustavat Suomen oikeuden omiin valintoihin. Voi kysyä, onko Nato-option erillinen, jatkuva julistaminen enää tarpeellista. Optiota paremmin Suomen Nato-suhdetta kuvaakin hakeutuminen kehittyvään, molemminpuolisesti edulliseen käytännönläheiseen yhteistyöhön Naton kanssa.

Ulkopuolisesta maailmasta ei ole näköpiirissä vuosikymmenen

alkupuoliskolle uusia tulokulmia Nato-jäsenyyden arviointiin. Perusteiltaan Nato jatkaa omaa kehitystyötään, jossa kansainvälinen kriisinhallinta järjestön tehtävissä korostuu. Lähialueillemme ei ole myöskään näköpiirissä muutoksia, jotka nostaisivat sotilasliiton jäsenyyden uuteen harkintaan.

Oma puolustusratkaisumme pitää jo nyt sisällään monipuolisen kehittyvän yhteistyön niin EU:n, pohjoismaiden kuin Natonkin kanssa, mutta ei edellytä sotilasliiton jäsenyyttä. Kykymme antaa ja ottaa vastaan apua kehittyvä mm. EU-velvoitteiden mukaisesti, mutta sekään ei edellytä sotilasliiton jäsenyyttä.

Suomen on syytä jatkossakin seurata tarkasti niin kehitystä lähialueillamme kuin Naton luonteen ja toiminnan muutosta. Vaalikausittain tapahtuvaa turvallisuuslinjamme arviointia ja päivitystä on syytä jatkaa.

Kriisinhallinta tärkeä osa turvallisuuspolitiikkaa

Kriisinhallinta ja rauhanturvaamistoiminta ovat osallistumista yhteiseen taakan kantoon globaalin vakauden takaamiseksi. Sen perusteena on yhteinen vastuu ihmisoikeuksien, turvallisen elinympäristön ja kehitysmahdollisuuksien takaamisesta kaikille maailman kansalaisille. Osa tämän toiminnan perustaa on myös vastavuoroisuuden periaate, joka lisää jokaisen mukana olevan kansakunnan pitkän aikavälin turvallisuutta.

On aina kalliimpaa hoitaa sodan jälkiä kuin ehkäistä niitä. Romahtaessaan heikot valtiot tuottavat pakolaisuutta, epävakautta, terrorismia, köyhyyttä sekä järjestäytyneitä kansainvälistä rikollisuutta.

Suomi on ollut rauhanturvaamisessa ja kriisinhallinnassa koonsa nähden suuri toimija. Perinteisestä rauhanturvaamisesta toiminta on laajentunut vaativampiin sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin sekä siviilikriisinhallintaan (mm. poliisi-, oikeus-,

raja- ja tulliviranomaisten toimintaan).

Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta mahdollistaa 2000 sotilaan osallistumisen operaatioihin. Perinteisesti suomalaisia on ollut sotilaallisissa rauhanturva- ja kriisinhallinta-tehtävissä noin 1000 henkeä vuosittain. Viime vuosina määrä on pienentynyt johtuen operaatioiden kustannusten kohoamisesta. Vuoden 2009 lopulla suomalaisia oli rauhanturva- ja kriisinhallintatehtävissä 511, Nato-johtoisissa operaatioissa 402 (Kosovo ja Afganistan), YK-johtoisissa 102 (Tshad ja sotilastarkkailijat), EU-johtoisissa 7 (Bosnia). Kaikilla operaatioilla, joissa Suomi on mukana, on kuitenkin YK:n mandaatti.

Siviilikriisinhallinnan tehtävissä suomalaisia oli vuoden 2009 lopulla 154, pääosin EU:n operaatioissa.

Suomen vahvuus kriisinhallinnassa on ollut siviili- ja sotilaallisen kriisinhallinnan yhdistäminen. Tätä puolta on syytä vahvistaa Suomen toiminnassa ja varautua lisäämään siviilikriisinhallinnan voimavaroja. Samoin on tarve kehittää käytännön kriisinhallinnan kokonaiskonseptia ja käytännön yhteistoimintaa sotilaiden ja siviilien välillä. Suomen osallistumisella rauhanturva- ja kriisinhallintatehtäviin on tärkeä tehtävä osana turvallisuuspolitiikkaamme.

Kriisinhallinnan kokonaiskonseptin edelleen kehittämiseksi on Suomessa hyvät edellytykset. Meillä järjestetään erittäin laadukasta kriisinhallintakoulutusta, se on kansainvälisesti vertailten korkealuokkaista. Suomalaisen kriisinhallintakoulutuksen edelleen kehittämiseksi ja myös sen koulutussovellusten kansainväliseksi lisäämiseksi on jatkossa panostettava ja huolehdittava olemassa olevan koulutusyksikön resurssien kasvattamisesta.

Naisilla on usein rakentava rooli rauhanprosesseissa ja naisrauhanturvaajien läsnäolo luo edellytyksiä kohdemaan tasa-

arvon kehittymiselle. Naisten osuutta suomalaisten kriisinhallintahenkilöstöstä on määrätietoisesti pyrittävä lisäämään.

Suomen osallistuminen kansainvälisiin rauhanturva- ja kriisinhallintatehtäviin edellyttää, että meillä on paitsi taloudellisia resursseja, myös riittävästi halukkaita lähtijöitä sekä Puolustusvoimien ammattihenkilöstön että reservien joukosta. Viime aikoina on kiinnostus näitä tehtäviä kohtaan laskenut. Jatkossa on voitava, eri tavoin, huolehtia siitä, että Suomella on valmius ja kyky, myös henkilöstön puolesta, osallistua operaatioihin.

Pohjoismaiden vahvuuksia rauhanturvaamisessa ovat toimiminen välittäjänä sodan tai konfliktin osapuolten välillä sekä siviilikriisinhallintaan liittyvät tehtävät. Kaikki korostavat myös YK:n periaatteita ja mandaattia kriisinhallintatehtävissä. Pohjoismaat voisivat kehittää oman kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan ja rauhanturvaamisen konseptin, jossa yhdis-tyyisiä kriisien ehkäisy, hallinta ja rauhanrakentaminen. YK:ssa ja EU:ssa ajattelu etenee tähän suuntaan ja Pohjoismaat voisivat perustellusti olla edelläkävijöitä tässä suhteessa.

EU:n nopean toiminnan joukot ovat olleet yksi muoto Suomen kriisinhallintaan osallistumisessa vuodesta 2007 lähtien. Näitä joukkoja ei kuitenkaan ole toistaiseksi kertaakaan käytetty operaatioissa. Suomen sitoutuminen päivystykseen sitoo merkittävän määrän resursseja (vuonna 2011 kaksi valmius-joukkoa). Suomen on perusteltua olla aloitteellinen Euroopan unionissa nopean toiminnan joukkojen roolin ja käyttötehtävien uudelleenarvioimiseksi. EU:ssa tulisi löytää toimivat mallit, joissa kaikki jäsenmaat ovat valmiita myös joukkojen käyttämiseen silloin, kun EU-maiden osallistumista tarvitaan. Mikäli joukkoja ei jatkossakaan käytetä varsinaisiin operaatioihin, on Suomen syytä arvioida uudelleen oman osallistumisensa laajuutta, jotta joukkoja olisi käytettävissä varsinaisiin kriisinhallintatehtäviin.

Suomen on perusteltua jatkossakin olla mukana myös YK:n

rauhanturvatehtävissä. Mukanaolo YK-johtoisissa operaatioissa on samalla signaali maamme vahvasta kiinnittymisestä ja tuesta YK:lle. YK-johtoisiin operaatioihin osallistumisella on myös periaatteellista merkitystä maamme pyrkiessä YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvan jäsenen paikalle kaudelle 2013–2014.

www.sdp.fi

